

Advies Archeologische Monumentenzorg 2018-nr. 26

Beoordeling van een archeologisch rapport

Aan: Gemeente Reusel- De Mierden
Mevr. Màdy Verkooijen
Postbus 11
5540 AA Reusel

Datum: 21-2-2018

Onderwerp: *Lensheuvel 91, Reusel, gemeente Reusel de Mierden.
Inventariserend veldonderzoek (IVO-O); Bureauonderzoek en
karterend booronderzoek (ArcheoPro Archeologisch rapport 17101),
auteurs R. Exaltus & J. Orbons, 15 januari 2018.*

Van: Omgevingsdienst Zuidooost-Brabant (ODZOB)
Postbus 8035, 5601 KA Eindhoven
Wal 28, Eindhoven
Mevr. drs. Ria Berkvens
Tel. 088-3690638
E-mail: R.Berkvens@odzob.nl

Inleiding

In verband met de herontwikkeling van de locatie Lensheuvel 91 in Reusel is een voorontwerp bestemmingsplan opgesteld. Het plan voorziet in de ontwikkeling van zes seniorenwoningen aan de Lensheuvel 91 te Reusel. De planlocatie betreft een bestaande kavel waarop momenteel een vrijstaande woning met ruime tuin is opgericht. Deze woning zal worden gesloopt. Het bestaande perceel is 2.538 m² groot. In dit kader is een archeologisch vooronderzoek uitgevoerd. Het doel van het bureauonderzoek is het opstellen van een specifiek archeologisch verwachtingsmodel. Het karterend booronderzoek heeft tot doel inzicht te krijgen in de intactheid van de bodem en karteren van archeologische vindplaatsen. Uiteindelijk dient het rapport voldoende inzicht te geven in de mogelijk aanwezige archeologische waarden aan de hand waarvan de gemeente een voldoende onderbouwde selectiebesluit kan nemen. Dit betekent dat het vooronderzoek uitgevoerd moet worden tot het niveau waarop deze beslissing gefundeerd genomen kan worden.

Samenvatting van het plan en het rapport

Onderzoekskader RO: Omgevingsvergunning tbv bestemmingsplanwijziging Grootte onderzoeksgebied: circa 0,26 ha Onderzoekperiode: januari 2018 Opdrachtgever: Plan Ros Opdrachtnemer: ArcheoPro
--

Landschappelijk gezien ligt het plangebied op een dekzandvlakte die naar het westen afloopt in het beekdal van de Hoevense Loop. Op de kaart van het Actueel Hoogtebestand Nederland is te zien dat het plangebied deel uitmaakt van de uiterste noordwestelijke rand van uitloper van een hoger gelegen gebied. Volgens de bodemkaart komen in het plangebied hoge zwarte enkeerdgronden voor, die zijn ontstaan in leemarm en zwak lemig fijn zand met grondwatertrap VI.

Binnen het onderzoeksgebied liggen één monument en een groot aantal waarnemingen. Het monument 16829 betreft de oude kern van Reusel daterend uit de periode late middeleeuwen tot nieuwe tijd. Alle bekende vindplaatsen binnen het onderzoeksgebied dateren vanaf het laat-paleolithicum tot en met de nieuwe tijd. Hiervan liggen er slechts drie binnen een halve kilometer

afstand van het plangebied. Op minder dan tweehonderd meter ten noordwesten van het plangebied is een steen bij gevonden uit de periode neolithicum tot bronstijd. Op circa vijftig meter ten westen van het plangebied werd tijdens in 2009 door het ARC verricht proefsleuvenonderzoek sporen van bewoning aangetroffen uit de achttiende tot en met de negentiende eeuw. Het gaat om esgreppels, greppels en (paal)kuilen. Aan de hand van het vondstmateriaal moet deze ontginning na 1764 hebben plaatsgevonden. Aanwijzingen voor ouder landgebruik dan de 18e eeuw zijn niet aangetroffen.

Op historische kaarten is zichtbaar dat plangebied gelegen was in het laatmiddeleeuwse gehucht Lensheuvel. Ten oosten grensde het gebied aan het open akkercomplex de Braaksche akkers. Op de kadasterkaart uit omstreeks 1832 was vrijwel het gehele plangebied nog in gebruik als akker. Alleen in de uiterste noordwesthoek van het plangebied wordt op deze kaart bebouwing aangegeven. De topografische kaarten uit 1845 en 1901, 1958 en 2015, laten zien dat deze situatie tot in de twintigste eeuw ongewijzigd is gebleven. Halverwege de twintigste eeuw staat op het westelijke deel van het plangebied een woonhuis en is het zuidoostelijke deel in gebruik als boomgaard. Langs de zuidrand van het plangebied loopt dan en veldweg die later in de twintigste eeuw is vervangen door een sloot.

Op basis van het bureauonderzoek geldt voor het plangebied een middelhoge verwachting voor vuursteenvindplaatsen van jager-verzamelaars uit het laat-paleolithicum en het mesolithicum, een middelhoge tot hoge verwachting voor bewoningsresten uit neolithicum tot en met vroege middeleeuwen en een hoge verwachting voor resten van bewoning uit de late middeleeuwen en de nieuwe tijd.

Binnen het plangebied zijn 8 boringen gezet met een 2 cm guts en een edelmanboor met een diameter van 15 cm tot maximaal 150 cm -mv. Bovenin alle boringen is een sterk vergraven bodem aangetroffen die bovenin overwegend bestaat uit humusrijk zand met daarin brokken schoon zand. In de boringen 7 en 8 is dit pakket bijna een halve meter dik en ligt dit direct op het schone gele zand van de C-horizont. In alle overige boringen is hieronder een pakket schoon geel zand aangetroffen met daarin brokken humusrijk zand. In de boringen 2 en 3 loopt dit pakket door tot meer dan een meter beneden het maaiveld. In geen van de boringen zijn resten van podzolvorming aangetroffen. Een humusrijk bovendeck dat geïnterpreteerd zou kunnen worden als esdek, ontbreekt eveneens. De bodem is het diepst verstoord op de rond de huidige woning gelegen boorpunten. Deze bodemverstoring hangt waarschijnlijk dan ook samen met de bouw van de bestaande woning. Dat het om relatief moderne bodemverstoring gaat wordt bevestigd door de aanwezigheid van deeltjes modern vensterglas en kachelslak tot onderin het vergraven deel van de bodem. Vergelijking van de bodemopbouw op deze boorpunten met die op de boorpunten 5, 7 en 8, laat zien dat de bodem rond de bestaande woning dertig tot ruim zestig centimeter in het schone gele zand van de C-horizont verstoord is. Behalve op de boorpunten 2 en 6, waarop de bodem tot meer dan een meter diepte verstoord is, is op alle overige boorpunten nageboord met een edelmanboor met een diameter van vijftien centimeter. Ondanks het zeven van het hiermee opgeboorde zand zijn geen relevante archeologische indicatoren aangetroffen.

Gezien het bovenstaande geven de resultaten van het onderzoek geen directe aanleiding om archeologisch vervolgonderzoek te adviseren.

Beoordeling

Het rapport is goed geschreven en voldoet aan de Kwaliteitseisen van de Nederlandse Archeologie en de aanvullende richtlijnen van de gemeente Reusel-De Mierden. Met de argumentatie van ArcheoPro om geen nader onderzoek uit te voeren, kunnen we verder instemmen gezien de aangetroffen verstoorde bodemopbouw. De kans op archeologische waarden is hierdoor erg klein geworden.

Op het rapport hebben we verder geen opmerkingen.

Selectieadvies

Met dit rapport is de archeologische verwachtingswaarde in voldoende mate aangetoond. Het gebied maakte in het verleden deel uit van het historische gehucht Lensheuvel. Een groot deel van het plangebied is in de afgelopen eeuw door graafwerkzaamheden sterk verstoord geraakt, waardoor de kans op waardevolle archeologische vindplaatsen klein is. Derhalve is archeologisch vervolgonderzoek niet noodzakelijk.

De aanwezigheid van archeologische resten kunnen nooit geheel worden uitgesloten op basis van het uitgevoerde onderzoek. Mochten er tijdens toekomstige grondwerkzaamheden toch onverwacht archeologische vondsten en structuren worden aangetroffen, dan dient men dit zo spoedig mogelijk bij de Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed en de gemeente Reusel-De Mierden te melden (Erfgoedwet 2016, artikel 5.10 en 5.11).

Toelichting

Het resultaat van een inventariserend onderzoek is volgens de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA) een rapport met een waardering en een inhoudelijk (selectie-)advies (buiten normen van tijd en geld), aan de hand waarvan een beleidsbeslissing (meestal een selectiebesluit) genomen kan worden. Dit betekent, dat de veldactiviteiten uitgevoerd worden tot het niveau waarop deze beslissing gefundeerd genomen kan worden. Op basis van de gegevens van het vooronderzoek stelt de uitvoerder van het onderzoek een waardering en selectieadvies op. Op grond van het onderzoeksrapport nemen Burgemeester en Wethouders een besluit ('selectiebesluit') ex art. 39/41 Monumentenwet. Hierbij wordt besloten of de vergunning verleend wordt zonder voorwaarden (vrijgeven van het terrein), of onder voorwaarden ten behoeve van het archeologisch belang. Dat kan zijn de verplichting tot het nemen van maatregelen om de archeologie in de bodem te behouden of tot het laten uitvoeren van een opgraving of archeologische begeleiding om de vindplaats voor aanvang van de bouw- of graafwerkzaamheden te documenteren.

Het al of niet opvolgen van een selectieadvies door de archeologisch uitvoerder is een besluit dat is voorbehouden aan het bevoegde gezag. Het (selectie)besluit kan dan ook afwijken van het selectieadvies. Als het bevoegd gezag concludeert dat de vindplaats behoudenswaardig is, zal de gemeente in lijn met beleidsuitgangspunten eerst moeten afwegen of de ruimtelijke plannen zodanig kunnen worden aangepast dat behoud van de vindplaats mogelijk is. Het rijks- en ook het provinciaal archeologiebeleid gaat uit van behoud van de vindplaats *in situ* (ter plekke, dat wil zeggen in de bodem). Is dit niet realiseerbaar, dan dient de aanwezige, als behoudenswaardig gewaardeerde, vindplaats te worden onderzocht door middel van een opgraving als definitieve beheersmaatregel.

Als de archeologische vindplaats niet behoudenswaardig wordt bevonden- dan wel om andere redenen wordt gedeselecteerd- kan het terrein worden vrijgegeven voor de realisatie van de plannen. In sommige gevallen is aan te bevelen amateurarcheologen onderzoek te laten doen; dit kan alleen bij vindplaatsen met een negatief selectieadvies.

BIJLAGE

Toetsingsprocedure

Rapportages worden door de Omgevingsdienst Zuidoost-Brabant getoetst aan de in de archeologische monumentenzorg voorgeschreven kwaliteitsnormen en aan de in de beroepsgroep gangbare gedragscodes m.b.t. onafhankelijkheid en proportionaliteit. De conclusies en aanbevelingen zijn getoetst aan de verwachte waarde van de locatie en aan de verhouding tot de bestaande en de te verwachten verstoring van het bodemarchief. Indien deze toetsing leidt tot aanbevelingen om het rapport te verbeteren, hebben deze aanbevelingen alleen betrekking op meetbare kwaliteitsaspecten en niet op zaken die binnen het domein van de integriteit en wetenschappelijke verantwoordelijkheid van de rapporteur vallen. Selectie- en beleidsadviezen van de toetser zijn onderscheiden van die van de auteur van het rapport.

Bij de toetsing is – waar nodig – gebruik gemaakt van de volgende documenten:

- Gemeentelijke erfgoed- en archeologiekaarten
- Gemeentelijk archeologie- en erfgoedbeleid
- Minimale richtlijnen t.b.v. (de rapportage van) een archeologisch onderzoek in Noord-Brabant (april 2011)
- Regionale en Nationale Onderzoeksagenda Archeologie
- Gemeentelijke erfgoedmeetlat
- Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie versie 4.0
- Leidraad Archeologische Standaard Boorbeschrijving
- Leidraad Archeologisch Onderzoek Beekdalen
- Leidraad Proefsleuvenonderzoek
- Leidraad IVO Karterend Booronderzoek
- Leidraad Standaard archeologische monitoring
- Kennisdocument “Optimale strategieën voor het opsporen van Steentijdvindplaatsen met behulp van booronderzoek. Een statistisch perspectief”
- Checklist SIKB beoordeling IVO verkennend, karterend en waarderend
- Checklist SIKB beoordeling PvE
- Literatuur m.b.t. de regio voor zover die aanwezig is in de bibliotheek van het Archeologisch Centrum in Eindhoven
- Gedragscode van de Vereniging van Nederlandse Archeologen